

מחודדין בפיק

עיונים בפרשת השבוע

גליון תתקע"א משפטים - שקלים

כשולחן ערוך. השבוע אנחנו משמיעים על השקלים. נקרא במפטיר את עניין תרומת מחצית השקל. האמת, מתי לאחרונה התעמקנו בנושא נתינת מחצית השקל. כמה אנחנו חייבים לתת בכסף של זמנינו (לכאורה מחצית השקל זה 10 גרם של כסף, נכון ל"ט שבט גרם כסף שווה \$1.06, שזה יוצא כ\$11). אלו שבינינו שיאמרו יוצרות לפרשת שקלים, נאמר ונבקש שאור פניו עלינו ישא כדי שנוכל לשקול שקל בבית נכון ונישא. האכן כך. הפה והלב שווים. אם אכן אנחנו רוצים שהקב"ה יכונן את בית המקדש, היינו בקיאים בכל ההלכות הנוגעות לעניין. בעת, פרשתינו מלאה בדיני ממונות. אכשר דרא, שיש לנו מלא בתי דין לחושן משפט. האמת, מצד אחד זה משמח שיש אנשים שהפנימו ש"אדם מועד לעולם", לכן, הם מבינים שאם הם בעצם הזיקו לממון של הזולת, הם רוצים לשלם. נחמד, אולי בדאי להיות קצת יותר זהירים בדיני ממונות. פעמיים בפרשה מדובר במריבות, כי יריבון אנשים, וכי ינצו אנשים. בראשון נאמר והכה איש את רעהו, רשעים שמכים רק את עצמם. אבל בשני הם כבר מזיקים לסביבה. אדם שמזיק יש לו חמישה חיובים. לא רק על הנזק, גם על הצער וגם על הבושת. יש תשלום על הצער את הזולת ויש תשלום על לבייש. יתר על כן, גם חייבים לשמור על הבהמות שלנו. אם הם הזיקו אנחנו חייבים. גם על מכשולות שכרינו או פתחנו אנחנו חייבים. אפילו אש שהדלקתי בחצר ביתי, אם יצא והזיק אני חייב. זאת אומרת הקב"ה שם עלינו אחריות כבדה על מעשינו, על רכושינו ואין לנו רשות לנהוג בחוסר זהירות. אבל, גם ישנם את פירושי הדרש, כי תצא אש המחלוקת, בדרך כלל החוגגים הראשונים הם אלו שנחשבים כמו קוצים. אבל מי ניזוק, ונאכל גדיש או קמה. גם צדיקים, חז"ל כבר אמרו, כיון שניתן רשות למזיק להזיק אינו מבדיל בין צדיק לבין רשע. הקב"ה הפקיד בידינו את הנשמה. שומה עלינו לשמור עליה מכל משמר. האם אנחנו שומרי חינוך, ממש לא. הרי הקב"ה מחזיר לנו כל יום את הנשמה בצורה מחודשת וטריה. שומר שכר, גם לא כי בלי הנשמה לא נוכל להיות. אז, לכאורה יש לנו דין של שואל, כל ההנאה שלנו. כמו שחז"ל אומרים, מי שמי שרוצה ליהנות יכול כמו שאלישע הנביא נהנה. שואל חייב גם באופן של אונסים. מתי הוא פטור, כאשר "בעליו עימו". כאשר אנחנו חיים כל הזמן עם אמונה וביטחון, כל הזמן אנחנו בודקים שאנחנו עושים את רצונו של הקב"ה, אזי כל מה שאנחנו עושים, עושים ברשותו. הקב"ה גם מלמד אותנו לרחם על החלשים בכלל ישראל, האלמנות והיתומים, לתת הלואאות לעניים גם עם קיים סיכון שלא יוכל להחזיר את ההלוואה. לא לשכוח להפריש תרומות ומעשרות ולתת לכהנים וללויים ולעניים בזמן את התרומות והמעשרות. וזה מדהים שגם אם יש יהודי שמותר לנו לשנוא כי היינו עד אחד שראינו את היהודי הזה עובר על דברי תורה כאשר איננו יכולים לבוא לבית דין להעיד נגדו, בכל זאת אנחנו מצווים לעזור להם. יהודים טובים היו אומרים

ש"חצי אמת" גרוע משקר שלם. נצטוונו להתרחק מדבר שקר בכל עת ובכל שעה. כאשר מתקרבים לסופה של הפרשה, אנחנו הרי מחפשים כל מיני סגולות, אז הקב"ה נותן לנו סגולת הסגולות, ועבדתם את ה' אלוקיכם, וברך את לחמך ואת מימך, והסירותי מחלה מקרבך, לא יהיה בך משכלה ולסיום את מספר ימיך אמלא. זאת אומרת, מי אינו רוצה ברכה, בפרט של הברכות המוזכר, כל מה שצריך לעשות זה לעבוד את השי"ת. זה הזמן לזרוק את כל השטויות, ללמוד לעבוד את השי"ת, לעבוד אותו מתוך שמחה ובטוב לבב, אזי אור פניו עלינו ישא, בבית נכון ונישא ויטיב לנו בטובו, מלך א-ל רם ונישא. יהי רצון שבחודש אדר השי"ת ישוב לדור בתוכינו וליהודים שוב יהיה אורה ושמחה וששון ויקר.

תשים לפניהם. להסביר את כל ההלכות בנחת, באופן שיוכלו לא רק ללמוד אלא גם ללמד לשמור ולעשות וד"ל. עוד ניתן להבין, לפניהם, לפני כל אחד ואחד, דברים השווים לכל נפש. לא קיצוניים לשום צד.

לא תענון, אם ענה תענה אותו, אם כשתענה את היתום תהיה כונתך לענותו כלצד, אזל אם תענה ליסרו ולהטיב לו אין זה חלל גמילות חסדים: וחרה אפי, ארחם על הצועק ואקלף על המענה, כענין ישראל במלכים, ויהיה העונש מדה כנגד מדה, שמי שעינה את אלמנה ויתום בלבו יסב על כרחו ענוי אשתו ובניו: הספורנו מאיר עינינו בשני ענינים יסודיים אשר יש לאנשים נטייה לטעות בהם. ראשית, כאשר יש לחנך יתום, הרבה פעמים בולעים את הלשון. מפחדים לומר דברי מוסר, דברים המיישרים את הלב, כי הוא הרי יתום, רחמנות עליו. שוכחים שהקב"ה הוא אבי היתומים והוא יתב"ש רוצה שהיתום ילך באורחות יושר. שנית, הוא משהו את הצועק לבני ישראל במצרים, יש ולפעמים, שהמשפחה אשר נראה שמידת הדין פגעה בהם, סרים ממסילת ישרים. אזי, יש חוכמולוגים אשר מתירים להציק להם מתוך "קנאת ה' צבא-ות", כביכול. שידעו שלא זו הדרך, כי שומע אל יתומים ואלמנות הקב"ה, גם כאשר אינם ראויים. והעונש קשה ומר.

אם בסף תלוה את עמי את העני עמד, ועל כל הרמז נוכל לפרש גם פסוק כי היא כסותו לבדו היא שמלתו לעורו במה ישכב שקאי על האדם אשר עינו רעה בעניים ולא ירצה לעשות לזקה בחייו קודם כל השמש א"כ במה ישכב בקבר כי הוא דהיינו הצדקה כסותו לבדה כי כמותו הוא נקבר ערום ממנוה זו ואין לו כסות אחר כ"א הצדקה שנאמר לזקה לבשתי וילבשתי וארז"ל שהצדקה נמשלה לבגד שכל נימא ונימא מלטרפת לבגד גדול כך הצדקה כל פרוטה ופרוטה מלטרפת לחשבון גדול לכך אמר במה ישכב ולכך נאמר כסותה זה"א לדרוש בו כי היא כסותה של הנשמה של המלוה: ונוכל לומר עוד שכל פסוק זה כפשוטו ומ"מ נקט פרטים אלו כדי שילמוד מהם הנותן או הצלתו נותן שכל מה שהוא עושה עם העני עושין גם עמו כי אזהרה עד כל השמש השיבנו לו יש במשמעותו סתם השצה בעה"ז והשצה לעניים עד כל הערב שמשו זמן החירות והחפשות והוא קודם זמן המיתה כאמור ואח"כ אמר שאם לא יתן לעני קודם כל השמש אז אין לעני במה לשכב כך הוא לא יהיה לו לכחלה במה לשכב בקבר כי הצדקה לבדה כסותו ושמלתו לעורו וזולתו אין לו בגד אחר ושוכב ערום בגיא כלמות כמו שעשה לעני זה בלילה כך יעשה גם לו וזה רמז נכון ויקר מאד וכל שכן לאותן הכתות שאפילו לירשיהם לא יאוו להחזיר והנה היורקים יקחו ממונם והמה ישאו את עונם אוי לאותה כלימה ובושה כי ראיתי בדורינו עשירים רבים בשפל ישבו כי נכסלים בזה ובכיוולא בו ואינו לוקחים מוסר בחייהם ולרות העין נעשה קנין לזק צהם בחייהם ובמותם לא נפרדו ודי בהערה קטנה זו: דברי הכלי יקר הם קילורין לעיניים. הנה, אנחנו בזמן, אשר יהודים אשר סימנם הוא שהם רחמנים בני רחמנים, מאבדים את הצפון. "שילכו לעבוד", הפך להיות סיסמה עוברת לסוחר. ושלא תבינו לא נכון, ודאי שיש על האדם חובת ההשתדלות. אבל, גזירת לחתן ילדים, אשר פעם שמחה וששון, היום הפך לאבל ויגון. גם אנשי עמל אינם מסוגלים לעמוד בעול הכבד של לחתן את

הילד בלי להכנס לחובות. לכן, הכלי יקר מסביר, החסד שהקב"ה עושה עם כל אחד ואחד בהחזרת נשמתו בכל יום, מזריח לו השמש ומאיר לו פנים, כך בדיוק הקב"ה מצפה שנעשה לעניים, הדלים והאביונים אשר בתוכינו. אם היינו רגישים דינו, היינו שמים לב, את מי איננו רואים בחניות עושים קניות. מי מוציא דברים מהעגלה מפני שזה מעל ומעבר שבכוחו לשלם. לכן, יסוד היסודות, לפתוח את הלב, שיהיה לכולנו לב רחום וחנון, כדי שידינו תפתחנה להעניק צדקה בשמחה רבה. להשיב לב העניים. ולשמח נפש הנדכאים. אזי ישמע הקב"ה שאנחנו דבקים במדותיו, נזכה שוב לשקול שקלינו בבית רם ונישא.

ועבדתם את ה' אלהיכם. כנגד מה שהעובדים ע"ג שהזכירם למעלה חושבים פעם העבודה ההיא יסיגו כל חפסם ויגבר מזלם ותבא להם ההלכה והזכירה במעשה ידיהם הזכיר עתה ועבדתם את ה' אלהיכם שאין ראוי לכם שתעבדו כי אם לשם המיוחד ממנו תבא לכם הזכירה וכל התועלת, הוא שאמר וברך את לחמך ואת מימך. והסירותי מחלה מקרבך. יש תחלואים בתוך הגוף מכל המאכלים והמסקים הנכנסים בגוף ויש תחלואים מחוץ לגוף מכל שנוי האויר כפי השתנות מערכת הכוכבים, ועל כן יבטיח הכתוב כי עם התורה והעבודה יברך השי"ת מזון האדם שיהיה זכח תולדתו להסיר התחלואים מעליו ועם ההצטחה הזאת הלדיק המקיים התורה לא ילטרך אל רופא, וזהו שכתוב וגם בחלו לא דרש את ה' כי ברופאים, גם בכלל מחלה שלא יהיה בהם משכל ועקר שהוא חולי באדם. ודע כי הכתוב ראוי לומר והסיר כמו שאמר וברך, אבל באור הכתוב כי האלהים יסיר מחלה מקרבנו בעבדנו ה' המיוחד ולתקן העבודות כלן לשם המיוחד, והכן זה: הנה הדברים ברורים. רבינו בחיי מלמדנו סוד הברכה. הסוד הוא להיות עבד השי"ת. בכל דבר ועניין להזכיר שמו. לבדוק שכל עסקינו ודיבורי הם על פי ההלכה. לגרום לקידוש שם השי"ת בכל מעשה ומעשה. לא רק בענייני תורה ותפילה. גם בתורה ותפילה, להצטנע, לדעת שלולי השי"ת פותח שפתינו, לא יכלנו לעמוד לפניו. כאשר נדע שאנחנו נתונים בכל שנייה ושנייה מחיינו לחסדיו של הקב"ה, לא נצטרך יותר לקרוא או לשמוע על חרדים דתיים שגנבו, הונו לקוחות או עשו מעשים אשר לא יעשו. אם נחיה בידיעה שהכל בכל מכל כל זה רק מאת השי"ת, ממילא נשמח בכל הטוב. כי הטוב רק מטיב. ממילא נחיה חיים אשר הם בריאים לנפש ובריאים לגוף. יותר לא נעגל פינות. יותר לא ינסו להוסיף כדי לקבל עוד כאשר לא כ"כ מגיע. הדברים מאד ברורים, כל בר דעת ירצה את ברכת השי"ת של והסירותי מחלה מקרבך. כל בר דעת ירצה שהקב"ה יברך את לחמו ומימו. כל אחד מאיתנו גם מחשיב את עצמו לבר דעת. אז הבה נתנהג על פי הדברים אשר הורה לנו, אזי נזכה שהאדון, אור פניו עלינו ישא בבית נכון ונישא ויברכינו בשלום.